

ACC. N:R M. 15361: 1-3.

Landskap: Skåne Upptecknare: Ida Holtze, Nealvä
Härad: Järrestad Berättare: " " "
Socken: Ö. Kättilerö Simris Berättarens yrke: _____
Uppteckningsår: 1959 Född år 1882 i Simris Sn.

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Butikshandel på landsbygden. s. 1-3.

LUF 95

17/12-59

Skriv endast på denna sida.

Butiker

Olagliga butiker har jag bara hört omtalas 2 st
båda i Ö. Nöbbelövs församling i järrestads härad. De var båda
s.k. Snigjekru(Smygkrogar). Den ena tycks ha existerat på 1820-30 talet
den andra på 1840-50. Den första lär ha varit givande, när den
drevs i samband med kortspel o. vadhållning. Den sista förde nog
en ganska tynande tillvaro från början till slutet. Den som syn-
tes snigja sig blev föremål för det nyktra och idoga samhällets
föga smickrande uppmärksamhet. Samhället var Brantevik. Denna plats är
delad i Norra o Södra "lejed" , Norr hör till Simris o. Söder
till Ö. Nöbbelöv, en ovanlig o förr ej alltid uppdelning. Den
första kruen lär ha funnits i Gislöv. Bvik nu inkorporerat med
Simrishamn.

Lanthandel. Den första handel jag hört omtalas på Brantevik
drevs av Christian Handlare. Han tycks ha kommit utsocknes ifrån.
Han började troligen sin affär på 1840-talet. Många historier gingo
om hans rättrådighet och hans omsorg om kunderna. På den tiden
knöto fiskarna själva sina nät.(Bunge sina garn hette det på
ortens tungomål.) Christian sålde garn. Han kunde då säga: Elna, ska d
Du ha tvist te sillagarn, så köp idag. Det garnat jag fått hem från
stan idag blir 10 öre dyrare på marken o. många 10- öringar blir
pengar. Eller : Kaksockret faller i nästa vecka, så ta inte för
mycket idag m.m. i den stilen.

Sven Peter Larsson hade den största affären under flera år
från o med 1878. Han drev den förät tillsammans med en halvbröder
Det var den verkliga lanthandeln. Lågt till taket i vilket hängde
sockertoppar, trätofflor, färsingar, d.v.s. träskor från Färs
härad, svartbetsade med priskenerliga bleckgjordar omkring vid vristen,
göinga eller bleginga ± göinge eller blekingeträskor, också helt
av trämed uppnos, men ljusbetsade. Knippen av lamp- och sop-
borstaresamt kökslampor hängde också i taket. Lampan var med pressad

bleckskärm som hängdes på väggen, en glasbehållare med "midjeband" av bleck, en typ som ännu förekommer. Lampglaset hängde förstås ej med i taket. Dörrklockan var en koskälla, två vanliga fönster utan skyltmöjligheter på södra sidan. Disk runt 3 sidor av butiken. Alltså ej på dörr och fönstersidan. En pulpet avskutade disken på v. sidan de första åren. Sen tror jag inte jag minns den. Köpmannen förekom i svart klotrock med penna bakomrat, leende o jovialisk. Han och brodern hade kommit vandrande med possen o. käppen, d.v.s. som gårdfarihandlare. De var västgötar o. fann val platsen lämplig att slå sej ner på. Där fanns nämligen endast några pivverhanlare (småhandlare) förut. Att handla hos Larssons var för fiskarna ej att skynda sej o. få sina varor expedierade. Det var att stanna så länge som möjligt o. få avhandla så många frågor som möjligt om dagens angelägenheter. Fruntimren hade mera klart för sej att en affär var en affär. De köpte o gick med den deras män handlade och avhandlade,, rökte och trivdes. Många, det det var väl mest kaptenerna och skepparna, hade årskredit hos Larsson. Den före ju/afton var stor betalnings och trakteringsdag. Då stod ett långbord med kaffe dukat i bostaden från vilken en dörr med en liten rund glugg ledde ut i butiken. Disken hade på innersidan lådor. Lådor fanns också längs väggarna upptill ca 75 cm höjd. Sedan tog hyllorna vid. På hyllorna fanns herrkostym- o. damdräkttyger. Där fanns bomullstyger o lättare tyger, begravningskransar i pärlor o konstgjorda blommor, glas o porslin, presentartiklar. På avsatsen mellan disk o hyllor stod karamellburkar (2 för ett öre) Ja, karameller, inte burkar. Bland presentartiklar mins jag 3 tvålar i form av rosor, som låg i en trekantigask, en vit en skär, en ljusgrön ros. De kostade 25 öre och var väldigt fina förelsedagspresenter. Tre små glas-assietter i form av ett murgrönsblad, en vit, en röd, en brun, 25 öre, var en annan underbar present. En strut (ej påse) karameller för 25 öre var också en present som dugde. En "bild" ett "känne" o ett kort till den stil som nu åter är moderna tilltalade skönhetssinnet.

Fotogenfat o sirapsfat stod innanför disken. En lem innanför disken ledde till källaren, där man hämtade vin, Ungerskt lantvin till 90 öre flaskan, körsbärsvin till 75 halvstopet, då man hade flaska med sej. Silltunnor, morsk fetsill K, kk, kkk stod i butiken. Tre K var nåt extra fint i sillväg Som barn tyckte jag den var hensk, fet o. från. Men de va nåt fint. Tvårs över vägen låg en bod, d.v.s. ett lagerhus utan fönster, där Larsson förvarade tapetlagret och tunnor packor, lådor m. specierier o konserver, glas porslin m.m. som sedan hämtades in efter hand. Stora portar ledde in i boden. De stod öppna medan man var där. Fönster saknades troligen emedan de skulle utgjort en frestelse för den tidens små miniatyrreggare Stenkastning och målskjutning praktiserades nämligen även då av det unga Sverige. Ull- o. bomullsgarn var en stor artikel. Tre, ibland fyra expediter kunde ofta arbeta hos Larssons. Synnerlig gäst på vintern, då en del sjöfolk var hemma.

Hanssons var en annan speceriaffär, som började i samhället i slutet av 80-talet. Där var högre i taket, modernare o ljusare än hos Larssons, men den blev aldrig så populär. Finns ej mer.

Lars Brunk öppnade 1905 en butik på N. Brantevik. Han överlät den några år senare till en ägare, som sedan sålde den till en kooperativ förening. Brunk bor nu i Malmö, Majorsgatan 12 och torde ej vara ovillig ge de upplysningar Ni event. kunna önska. Kanske vill han ej skriva dem, men ger nog gärna muntliga informationer. Larssons affär drives fortfarande av sonen Lars Olof Larsson. Han har kanske ej heller tid ge skriftliga meddelanden, Men besvarar sannolikt telefon frågor, om han informeras om varför Ni önskar dem. En gammal lanthandlär ha demonstrerats här i Malmö vid en utställning i en av våra saluhallar. Bibliotekarie Rosberg lär ha arbetat med saken. Sannolikt har han fotografier och kan lämna en del upplysningar.